

IMPULS

TOVE DJUPSJÖBACKA

Poeten på operan

● Listan är imponerande – 22 operalibretton och ytterligare tjugo som ännu inte är komponerade. Få människor i Finland är specialiserade på den svåra konsten att skriva ett lyckat operalibretto, men här har vi en. På sitt modersmål spanska skriver **Maritza Nuñez**, ursprungligen från Peru, modigt om allt från mobbing till miljöförstörelse. Hennes texter har tonsatts flitigt såväl i Finland som i Latinamerika.

Den som kan spanska har chansen att bekanta sig med tjugo av Maritza Nuñez libretton i bokform (*Ópera y poesía*, Finlands semiotiksällskap 2016). Det är en fascinerande upplevelse. Aldrig förr har jag läst en sådan mängd libretton utan att ha sett ett enda av verken, utan att ha hört någon som helst musik – med flit lät jag till och med bli att på förhand ta reda på vem som komponerat vilket libretto. Att läsa libretton är fascinerande i sig. Det påminner om att läsa skådespel, men samtidigt finns det så mycket mer än text. Maritza Nuñez är ytterst skicklig just här, hon använder de ord som behövs men lämnar också utrymme för annat – en marsch, en dansscen, fantasispråk och ordlös jokk... När man läser libretton får man föreställa sig en hel del själv, sjunga musiken i sitt huvud precis som jag föreställer mig att hon som utbildad musiker själv gör.

”Få människor i Finland har specialiserat sig på den svåra konsten att skriva ett lyckat operalibretto. Maritza Nuñez är en av dem.

I flera operor förekommer historiska personer, ofta konstnärer. **Hemingway** har skrivkramp, **Hitler** och **Stalin** härjar i bunkern, **Frida Kahlo** ryker ihop med **Diego Rivera**. Ofta är de historiska skeendena skickligt invävda i ”vanliga” människors öden, operan *Suayi* skildrar statskuppen i Chile 1973 men med moderskap och syskonskap i fokus. Man behöver inte ta sig långt bakåt i historien, speciellt i Latinamerika, för att hitta fruktansvärda händelser: tortyr och koncentrationsläger, tusentals försvunna människor vars öde är okänt. Att spegla dessa händelser genom enskilda livsöden gör dem intima och gripande, som till exempel i *Nicole* i *Tango solo*, som i skuggan av Argentinas militärdiktatur förlorar sitt eget barn. Mitt modershjärta gråter. Det gör det också då **Magda Goebbels** förgiftar sin barnaskara. Nuñez är alltså aldrig svartvit i förhållande till världshändelserna.

Många viktiga frågor synliggörs genom att helt enkelt lyfta upp dem på scenen. Korallerna kvävs i plast i *La ciudad bajo el mar*, djuren far illa på alla tänkbara sätt i *Espíritu del bosque*. I *Tajuno y la luna* drömmer åttaåringen Jarumi om att få gå i skolan och spela fotboll i stället för att arbeta. Maritza Nuñez lyfter fram dessa människor – och djur! – ger dem ord att uttrycka sig med och påminner oss på så sätt om dess existens, på ett mycket mer tankeväckande sätt än till exempel ett nyhetsinslag förmår.

Kammaroperatrilogin Daniel Filippo uruppförs på Gamlasgården 6.4. Librettot är skrivet av Maritza Nuñez, operorna av Max Savikangas, Lauri Toivio och Tuomas Turriago. I huvudrollen Teppo Lampela.

KÄRLEKSFÖRBUDET. Richard Wagners opera bjuder på festlig komedi. FOTO: JAVIER DEL REAL

Wagner och sexförbudet

DVD-recension Kasper Holten regisserade i höstas Den flygande holländaren i Helsingfors. När han sätter upp den tidiga Wagneroperan *Kärleksförbudet* i Madrid räds han inte att ta till rödpennan.

OPERA

● **Das Liebesverbot**
(Kärleksförbudet)

Av Richard Wagner. Regissör Kasper Holten. Coro y Orquesta Titulares del Teatro Real Madrid, dirigent Ivor Bolton. I rollerna bl.a. Christopher Maltman, Peter Lodahl, Manuela Uhl, m.fl. (Opus Arte)

■ *Das Liebesverbot* (1836) sattes två gånger upp under **Wagners** livstid, men hans andra fullbordade opera blev båda gångerna en fullständig flopp. *Kärleksförbudets* libretto, som Wagner skrev, bygger ganska löst på **Shakespeares** komedi *Lika för lika*. Musiken tar avstamp i **Donizetti**, **Rossini**, **Boieldieu** och **Auber**. Det är alltså huvudsakligen italienska och franska tongångar (typ **Carl Maria von Weber**) som den unge Richard försökte efterapa.

Resultatet är en musikaliskt ganska underhållande pastisch, med en del lyckade opéra comique- och opera buffa-inslag. Mindre lyckat är Wagners försök att komponera en faktotum-aria i bästa *Barberaren i Sevilla*-anda. Tungvrickare fungerar definitivt bättre på italienska än på tyska. Wagner skrev helt ogenerat en nummeropera och det är nästan omöjligt att känna igen kompositören som fem år senare åstadkom *Den flygande holländaren*. Man kan faktiskt urskilja ett (enda) ledmotiv

och Wagner återanvänder *Salve Regina*-melodin från klosterscenen tio år senare i *Tannhäuser*. Klosternovisen Isabella är också i många avseenden en förstudie till Elisabeth i *Tannhäuser*.

Teatro Real Madrid, som i år besöker operafestivalen i Nyslott, bad Royal Opera Houses avgående chef **Kasper Holten** sätta upp *Kärleksförbudet*, som egentligen borde heta *Sexförbudet*. De manliga huvudkaraktärerna i Wagners adaption är nämligen alla ute efter fri kärlek, men den puritanske ståthållaren har bestämt att sex är ett brott som ska bestraffas med döden. Holten och Teatro Reals chefsdirigent **Ivor Bolton** strök stora delar av partituret för att undvika att det hela varar i fyra timmar. Holten lyckas

med hjälp av commedia dell'arte-klichéer lyfta fram humorn men trots detta uppstår det musikaliska longörer som visserligen i denna videoversion känns mindre besvärande. Wagners självironi lyser igenom men de mörkaste passagera har försvunnit och hans revolutionära budskap om fri kärlek (ähum, fritt sex!) betonas inte tillräckligt i uppsättningen.

Trots några vacklande passager tolkas syster Isabella strålande av **Manuela Uhl**. Man får inte glömma att det handlar om en liveupptagning. Den nitiske ståthållaren Friedrich (som i denna version påminner lite för mycket om Beckmesser i *Mästersångarna*) sjungs superb av den brittiske baritonen **Christopher Maltman**.

Ivor Bolton är speciellt duktig på att dirigera barockoperor och **Mozart**, men han har inte minsta problem med att återuppliva Wagners festligaste verk.

Das Liebesverbot är långt från ett mästerverk men förtjänar inte att bedömas eller avfärdas utifrån vad operan inte kan erbjuda (musik i Ringcykelns anda). Denna DVD-version erbjuder ett utmärkt tillfälle att avnjuta verket för vad det är: ren komisk underhållning med ganska trevliga duetter, arior och körer.

ALBERT EHRNROOTH
kultur@ksfmedia.fi